

VRHUNAC KAZALIŠNE SEZONE

Premijera predstave »Šest lica traži autora« Luigija Pirandella u postavi francuskog redatelja Françoisa-Michela Pesentija u splitskom HNK

Kao u najboljem danima Eurokaza: Scena iz splitske predstave »Šest lica traži autora«

ZLATKO WÜRZBERG

Predstava »Šest lica traži autora« Luigija Pirandella u postavci francuskog redatelja Françoisa-Michela Pesentija s ansambalom splitskog Hrvatskog narodnog kazališta nedvojbeno je vrhunac tekuće sezone u domaćem kazalištu. Razina kazališnog doživljaja kakav je pružen splitskoj publici usporediva je tek s velikim predstavama zagrebačkog Eurokaza otprije nekoliko godina. Možda je od toga još važnije što predstava nalazi svoj prirodniji slijed unutar četiri ili pet izvrsnih projekata koje je ostvarilo ovo kazališta otakto mu je na celu sadašnje vodstvo. Također,

ovo predstavu možemo gledati kao primjer poetike kojom je moguće postići zahtjevni ansambl i odgajati publiku nakon godina narcističke zabiljenosti u okoštale kazališne forme što vole zaživjeti u zapuštenoj provinciji.

Redateljski postupak je oprezan, koristi umjerena sredstva što nisu temeljena na efektu, slijedi već ustaljenu poetiku kakvu odlikuje predstave što su devedesetih godina izvedene na najboljim europskim pozornicama. Avangardnost predstave sastoji se samo u tome koliko to iziskuje sam Pirandellov tekst, (ovdje u prijevodu Snejane Husić), što pripada velikoj tradiciji modernizma, istim koordinata

tama kao i Joyce, Picasso ili Schoenberg. Svima njima zajednički je autoironični postupak kojim autori u isti mah nesto prikazuju i upućuju na to svoje prikazivanje. U ovoj postavci više nema riječi o meta-kazalistu. Da bi se nešto reklo o kazališnoj zbilji nema drugog jezika osim kazališnog, a ona u svim svojim metamorfozama ostaje takva, kazališna.

Onaj tko je video nešto od posljednjih proba predstave zna da je redatelj bio na rubu da ponudi virtuznu, spektakularnu izvedbu, što bi fascinirala njegovim umijećem, no tako i prikrih neke nedostatnosti glumačkih ostvarenja. Vjernost smislu Pirandellove drame malagala je razotkrivanje artif-

cijelnosti svakovrsne kazališne tehnike. Stoga su i nabolja ostvarenja dali upravo oni glumci koji su znali upotrijebiti svoju vještinu, ali ju istovremeno zanijekati i poništiti njezin efekt. Bilo to potirući je udvostručavanjem besprijeckorne tirade velike uživljenosti Dara Vukic, prepustajući se redateljevoj akrobatskoj gesti u samoispovijesti kao Milivoj Beader, ili kontrastiranjem beznačajnosti izricaja sa suverenom fizičkom prisutnošću na sceni kao Snejana Sinović-Siskov. Vjerojatno je da će svaka izvedba istaknuti i nove prizore što je velikoj slojevitosti zbijanja na sceni teško sve primjetiti. Stoga, valja pažljivo pratiti pojedinačni doprinos cijelog ansambla: Jasme Malec, Josipa Gende, Brune Bebić-Tudor, Nenada Srdelića, Nives Ivanković, Ilije Zovka, Arijane Culina, Josipa Zovka, Trpmira Jurjevića, Tatjane Jovanović, inspicijenta Zlate Kovačić, te Djecaka Marina Pejaka i Djekočice koju uprizorjuju Ela Bravović i Ena Stančić, a iznad svih, poput metafore scenske prisutnosti, sopranistica Maria Boga-Verdes.

Oдносно, redatelj poput rukavice obrće svačiji angažman i jasno pokazuje čime tko igra na pozornici. Možda je najveća vrijednost ove postavke terapeutika, jer primorava na demistificiranje glumice pojedinačno, cijeli ansambl. Kazalište i njegovu publiku.

Nakon Koltesove drame »Povratak u pustinju« koja se koristi postupkom usporedivim s kiničkom provokacijom dijalogom, te postavlja drukčije zahjeđe gledatelju, Pirandello zorno podsjeća na kojim se postavkama radi sadašnji program splitskog Kazališta. Ne treba čuditi da dio publike pokazuje izvestjan otpor ovakvim predstavama što idu mimo aristotelijanske i brehijanske estetike. Pretpostavka je da gledatelj više nema strpljenja za »unutarnjost«, za »osobno iskustvo« dramskog lika, već to treba potražiti kod sebe. Rijetko je kojoj publici kao splitskoj ponuden takav sustav slijed predstava koje ne nude portret stvarnosti, već prateći je idu dalje od nje.

U POTRAZI ZA TUĐIM ŽIVOTIMA

Film »Talentirani gospodin Ripley« Anthonya Minghelle/ Originalno zamišljen, ali stereotipno izведен, ovaj film je dugačak, spor i pomalo staromodan

BRANKA SÖMEN

Anthony Minghella osvojio je svijet svojim filmom »Engleski pacijent«, tradicionalnom ljubavnom pričom smještenom u neko drugo vrijeme s teškim kolonialističkim predrasudama i u okolnostima u kojima se ispredišli strasti i politika, interesi i glupost, humanost i beskrupuljnost... Minghella režijska avantura s ovim filmom pokazala se vrlo pogodenom, jer riječ je o redatelju punom senzibilnosti, sklonom kostimiranim variacijama i okrenutog tradicionalnom miješanju povijesti, politike, sudsbine i drame. Na žalost, u svom najnovijem filmu »Talentirani gospodin Ripley« Minghella nije uspio zadrižati isti vrijednosni nivo, možda i zato što se okrenuo banalijim krimi temama, pokušavajući biti istodobno analitičar ružnih poriva unutar ljudskih stanja, ali i branilac istih tih postupaka.

U životu svakoga čovjeka katkad se pojavi želja za promjenom identitetu, poticaj da bude netko drugi, bogatiji, pametniji, ljepši, snalažljiviji, moćniji... Upravo takve sklonosti, ali i mnogo mračnijem obliku iskoristila je Patricia Highsmith u svome glasovitom romanu »Talentirani gospodin Ripley«, čija radnja je smještena u Italiji pedesetih godina, a govor i o mladom Amerikaniku Tomu Ripleyu koji ne birajući sredstva pokušava nači vlastiti identitet, biti bogati i voljen, u ime cega ubija, insinuiraju i laže doslovno otimajući tude živote i preuzimajući njihov stil i komoditet življenu.

Zanimljivo koliko je Patricia Highsmith, inače američka književnica, ujek imala više zagovornika među evropskim redateljima, koji su nalazili prav put i način iščitanjanja njezinih zgusnutih dijalogova, opasnih sukoba i teških zapleta u kojima prevladavaju okrutnost i nemoralnost društva kojem je pripadala. Tako je već njezin prvi ro-

man »Stranac u vlaku« (1950.) godinu dana nakon objavljuvanja postao jedno od klasičnih djela filmske umjetnosti, zahvaljujući genijalnom Alfredu Hitchcocku.

»Talentirani gospodin Ripley« izašao je 1955. kao prva od pet knjiga o Tomu Ripleyu, dok je prva filmska verzija smisljena je u Francuskoj još 1960. pod nazivom »Ljubičasto podne« i u verziji Rene Clementa. Kasnije, 1977. Wim Wenders je snimio film »Američki prijatelj« u kojem se poslužio tematikom treće knjige iz serije »Ripleyevih igara«.

Njegov Tom je dobar dečko, čak simpatičan i zato opasniji, ali i prepoznatljivi prototip beskrupuloznih monstru-

man i psihopata današnjih dana; privlačan, zavodljiv, bistar, nepredvidljiv i davolski spretan meštar tudim slabostima. On kao da je ubojica iz prijeke potrebe, psihopat ne svojom krivnjom.

Matt Damon likom je dobro poslužio Minghelli za njegove namjere s osmijehom naivca i očima lukavca, ali ipak glumački je to bio pretežak zadatak, koji Damon nije mogao, do kraja, zahvatiti ostajući samo u očekivanju stereotipa. Jude Law pak dobio je nominaciju za sporednu ulogu, zahvaljujući svom imageu plavokosog andela s davolskim postupcima.

Anthony Minghella je ipak otiašao najdalje, on je preuzeo osnovnu ideju i lik iz romana Patricie Highsmith, ali je potpuno promjenio sadržaj i glavne karakteristike glavnog junaka pokušavajući opravdati njegove postupke, tumačeci ih kao očajničku potrebu čovjeka za ljubavlju i pažnjom. I u tome je pogriješio ublažujući tenziju zločina, a istodobno usporavajući ritam radnje neprekidnim pokušajima uljepšavanja ili opravdavanja Tomova lika i djela.

Njegov Tom je dobar dečko, čak simpatičan i zato opasniji, ali i prepoznatljivi prototip beskrupuloznih monstru-

ma i psihopata današnjih dana; privlačan, zavodljiv, bistar, nepredvidljiv i davolski spretan meštar tudim slabostima. On kao da je ubojica iz prijeke potrebe, psihopat ne svojom krivnjom.

Matt Damon likom je dobro poslužio Minghelli za njegove namjere s osmijehom naivca i očima lukavca, ali ipak glumački je to bio pretežak zadatak, koji Damon nije mogao, do kraja, zahvatiti ostajući samo u očekivanju stereotipa. Jude Law pak dobio je nominaciju za sporednu ulogu, zahvaljujući svom imageu plavokosog andela s davolskim postupcima.

Anthony Minghella je ipak otiašao najdalje, on je preuzeo osnovnu ideju i lik iz romana Patricie Highsmith, ali je potpuno promjenio sadržaj i glavne karakteristike glavnog junaka pokušavajući opravdati njegove postupke, tumačeci ih kao očajničku potrebu čovjeka za ljubavlju i pažnjom. I u tome je pogriješio ublažujući tenziju zločina, a istodobno usporavajući ritam radnje neprekidnim pokušajima uljepšavanja ili opravdavanja Tomova lika i djela.

Njegov Tom je dobar dečko, čak simpatičan i zato opasniji, ali i prepoznatljivi prototip beskrupuloznih monstru-

ODABRANI FILMOVI ZA SVJETSKI FESTIVAL

ZAGREB, 9. travnja - Međunarodno ekspresionističko povjerenstvo 14. svjetskog festivala animiranog filma Zagreb 2000. odabralo je 55 filmova za natjecateljski dio festivala te 37 za panoramski program. Povjerenstvo je radio u sastavu Clare Kitson (Velika Britanija), Steve Montal (SAD) i Hrvoje Turčić (Hrvatska), izvjestio je Zagreb film.

Za svjetski festival animiranog filma od 21. do 25. lipnja u Zagrebu prijavljeno su 582 naslova iz 44 zemlje.

Od hrvatskih filmova u izrazito jaku konkureniju ušla su dva: »In Dividu« redateljice Nicole Hewitt i »Film s djevojčicom« Daniela Šuljića.

Utrci za nagrade, kako je priopćeno, najviše izgleda imaju filmovi iz Velike Britanije, SAD-a i Kanade.

Odлуku o tome donijet će peteročlanu međunarodnu žiri redatelja Garrya Bardin (Rusija), Vatroslav Mimica (Hrvatska), Bill Plympton (SAD), Fusako Yusaki (Italija) i izraelski filmski kritičar Tsvik Oren. (Hina)

»Film s djevojčicom« Daniela Šuljića

Dioklecijanov akvedukt

SPLIT, 9. travnja - Hrvatska uprava za ceste nije još glavnom izvoda radova na splitskom akveduktu, tvrtki »Conex«, uplatila dogovoren svotu novca za već obavljene radeve na terenu, ali ta će gradevinska tvrtka sve poslove provesti kraj u time sprječiti daljnje troškove.

Na sastanku čelnih ljudi Hrvatske uprave za ceste, tvrtke »Conex« i splitskog Konzervatorskog odjela dogovoreno je da radovi na Dioklecijanovu vodovodu moraju biti završeni u rasponu od 45 do 60 dana. Time se još produžuje priča o oživljavanju i spašavanju spomenika nulte kategorije što se smješti na samom ulazu u grad Split (predio Bilice).

Prema prvim predviđanjima, radovi su trebali biti okončani još prije nekoliko mjeseci. Vanjsko lice akvedukta bit će obloženo opeka-ma izvornoga, rimskog izgleda, što znači da će Splitčani napokon dobiti reprezentativni portal grada. (M. Jurković)

S otvorenja izložbe Anke Krizmanić »Slikana kronika iz Jurjevske ulice«

Foto: Vjesnik/Ranko Marković

PORTRETISTICA GRADA ZAGREBA

U Muzeju grada Zagreba otvorena izložba slikarice Anke Krizmanić, »Slikana kronika iz Jurjevske ulice«, pod pokroviteljstvom Vjesnika

ZAGREB, 9. travnja - Slikarica Anka Krizmanić među rijetkim je umjetnicima koji su doživjeli duboku starost i ostvarili impresivno bogat opus. Ta svestrana likovna umjetnica u, oko sedam desetljeća neprekidnog rada, stvorila je oko 5700 evidentiranih djela - zapisao je ravnatelj Muzeja grada Zagreba Vinko Ivić u katalogu izložbe »Slikana kronika iz Jurjevske ulice« koja je otvorena u nedjelju, pod pokroviteljstvom Vjesnika.

Premda je dugo godina bila »zabavljena« i »zapostavljena«, potkraj života doživjela veliku retrospektivnu izložbu u Umjetničkom paviljonu, 1986. godine, istaknuto je Ivić. A možda je baš ta izložba bila poticaj za daljnje kritičko preispitivanje i istraživanje života i opusa te slikarice, koji je rezultirao opsežnom monografijom dr. Ivanke Reberski, 1993. godine.

Na temom otvorenoj izložbi u Muzeju grada Zagreba, mogu se razgledati 50 crteža Anke Krizmanić što je samo mali dio njezino golemog opusa. Radovi predstavljaju zagrebačke motive, prema kojima je još za života slikarice trbala biti načinjena grafička mapa. Te crteže koji do sada nisu bili izloženi, MGZ je otkupio od slikarice 1984. godine.

- Izložba »Slikana kronika iz Jurjevske ulice« predstavlja vrijedan autobiografski zapis u slikama. Radovi slikarice Krizmanić su nastali na temeljima istinskog divljenja i poštovanja života. Ovi crteži približavaju sliku Zagreba iz kojeg je umjetnica crpila stvaralačko nadahnucu, zaključila je Vinko Ivić.

GORAN JOVETIĆ

CENZURA ARHITEKTONSKE KRITIKE

Izlazak novog broja časopisa »Čovjek i prostor« u znaku skandala

ZAGREB, 9. travnja - Izlazak iz tiska izvrsnog »milenijskog« broja 11/12 za 1999. godinu mjeseca arhitektona Udrženja hrvatskih arhitekti »Čovjek i prostor« potresao je skandal. Naime, još 5. veljače ove godine odlukom Predsjedništva Udrženja hrvatskih arhitekata uređništvo »Čip« u sastavu: Vinko Penezić, glavni i odgovorni urednik, Krešimir Galović, Toni Bešlić, Zvonko Maković, Ivan Mucko i Krešimir Rogina - razriješeno je dužnosti.

Naoko iznenadujući potez Predsjedništva UHA sada već biće uređništvo nije iznenadio. Sve je počelo još u rujnu prošle godine kada je Predsjedništvo donijelo odluku o ukidanju rubrike »Komisija za prelijepo«, koja se u »Čipu« objavljivala od broja 5-6/1998. izazivajući veliku pozornost i odobravanje šire javnosti.

Bivši glavni urednik Vinko Penezić rekao nam je da je uređništvo u zadnje tri godine provodilo konceptu kojog je glavna bit bila vrednovanje najnovijom gradogradnjom Zagreba i drugih hrvatskih gradova.

Kako i zašto je počela djelovati »Komisija za prelijepo?« Izravni poticaj je bio problem Cvjetnog trga i nepodijeljena želja javnosti da mu se promijeni izgled nakon što je prije nekoliko godina preuređen. Penezić kaže da je to bila pljuska javnosti, te da su se upravo zbog tog i sličnih slučajeva odlučiti za pisanje izrazito ironičnih ili bolje rečeno sarkastičnih kritika nove gradograđane.

Pred »kritičarski nož« su došle takođe »vile tajkunare« koje su devastirale sjeverni dio Zagreba, ali i stihisksku izgradnju na Trešnjevcu i Vrbiku. Takve kritike se određenim strukturama nisu svijedole, kaže Penezić, a dodaje da opću stav takav da je dotičnim problemima bolje ne pisati.

Osnovni stav Penezićeva uređništva je da je arhitekt i njegovo djelo predmet javnog interesa i samim time podliježe kritici. Upravo takvim pristupom naša arhitektonска scena